

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2001 vp

Hallituksen esitys arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 197/1999 vp) täydentämisestä

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä toukokuuta 2001 lähettäessään hallituksen esityksen arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 197/1999 vp) täydentämisestä (HE 75/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jouni Laiho, sisäasiainministeriö
- tarkastusneuvos Hannu Konstari, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- toimistopäällikkö Olli Paikkala, Raha-automaattiyhdistys RAY
- pääsihteeri Jouko Vasama, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki raha-automaattivastuksista.

Ehdotettu avustuslaki on tarkoitettu kosemaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettäviä avustuksia. Laissa säädettäisiin kattavasti avustuksen myöntämisen perusteista, myöntämismenettelystä, maksamisesta, avustuksen käytöstä ja sen valvonnasta, tarkastuksista, palauttamisesta ja takaisinperinnästä. Laki sisältää perustuslain asettamien vaatimusten mukaan säännökset avustuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista. Lailla on tarkoitus turvata hyvän hallinnon takeet.

Esitys liittyy eduskunnalle joulukuussa 1999 annettuun hallituksen esitykseen arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Arpajaislakia koskevaan esitykseen sisältyvät perussäännökset raha-automaattivastuksista, ja nyt annettava esitys on luonteeltaan täydentävä hallituksen esitys.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti arpajaislain kanssa. Voimassa oleva raha-automaattiasetus ja sen nojalla annettu valtioneuvoston päätös Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävistä avustuksista kumoutuvat arpajaislain voimaantulon myötä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää asianmukaisena nyt ehdotettua lainsäätelyä ja pitää kannatettavana sitä, että raha-automaattivastuksista säädetään erillislaki. Hallituksen ehdottama ratkaisu raha-automaattivastusten sääntelystä erillisenä yleisiin valtionavustuksiin nähden on perusteltu raha-automaattivarojen ja niiden jakomekanismin erityispiirteiden vuoksi.

Ehdotetulla lailla ei esitetä olennaisia muutoksia nykyiseen käytäntöön avustusten kohdentumisessa, avustusehdoissa tai myöntämismenettelyssä. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että Raha-automaattiyhdistyksen asema ja tehtävä avustusten jaon valmistelussa ja avustusten käytön valvonnassa säilyisivät käytännössä nykyisen kaltaisina. Valiokunnan näkemyksen mukaan nykyinen järjestelmä on toimiva ja tarkoituksenmukainen.

Raha-automaattiyhdistys on perustettu kansalaisjärjestöjen toimesta hankkimaan pelitoiminnalla varoja terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävään järjestöjen toimintaan. Raha-automaattivastusten jako- ja valvontajärjestelmä perustuu pitkäaikaiseen tehtävänjakoon valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön ja rahapeliyhteisön välillä. Avustushakemukset tehdään Raha-automaattiyhdistykselle, joka valmistelee jakoehdotuksen. Jakoehdotuksesta päättää valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä. Järjestöt osallistuvat monipuolisesti valmistelutyöhön sekä Raha-automaattiyhdistyksen että sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Tämä yhteistyö valtionhallinnon ja järjestökentän välillä palvelee sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnittelua ja kehittämistä, koska valmistelutyöhön osallistuvat laajasti eri sektoreilla toimivat tahot. Valiokunta pitää hyvänä, että ehdotetussa lainsäädännössä lähtökohtana on tämän järjestöperiaatteen jatkaminen Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen käytössä.

Ehdotettu laki vastaa sisällöltään nykyistä avustuskäytäntöä eikä sillä ole tarkoitettu muut-

taa avustusten jaon periaatteita. Valiokunta korostaa, että avustusten ensisijaisena tavoitteena on varmistaa apua tarvitsevien ihmisten palvelujen saanti ja uusien toimintakäytäntöjen kehittäminen. Ehdotetun lain mukaan tulee avustusta myönnettäessä ottaa huomioon myös avustamisen mahdolliset vaikutukset alan kilpailuun ja markkinoiden toimintaan. Säännösten kilpailutilanteen arviointi on uusi avustuksen myöntämisedellytys. Käytännössä Raha-automaattiyhdistys on jo viime vuosina avustuspäätösten harkinnassa kiinnittänyt huomiota sosiaali- ja terveysalan palvelutuotannon markkinatilanteeseen. Kilpailunäkökohdat on vahvimmin nostettu esiin vanhusten palveluasumisen ja kotipalveluiden tarjonnassa. Valiokunta toteaa, ettei Raha-automaattiyhdistyksen tuki ole koskaan tarkoitettu aikaansaamaan keinotekoisia kilpailuita eikä vääristämään palvelutuottajien välistä kilpailua. Valiokunta korostaa, ettei kilpailuperiaatteen huomioon ottamisessa saa sivuuttaa avustustoiminnan sosiaali- ja terveyspoliittisia näkökohtia. Kilpailutilanteen huomioon ottamisen uuden säännöksen mukaisesti ei tule johtaa siihen, että palveluja tarvitsevat sen seurauksena jäävät vaille kohtuuhintaisia palveluja. Kilpailuttamisessakin tulee kiinnittää huomiota palvelujen laatuun, luotettavuuteen ja jatkuvuuteen. Vaikka sinänsä on tarpeen kiinnittää huomiota siihen, ettei eri tuottajatahoja avustustoiminnalla perusteettomasti saateta eriarvoiseen asemaan keskenään, on avustustoiminnan tavoitteita asetettaessa ensisijaisesti kuitenkin otettava huomioon avustuksen tarve palvelujen turvaamisessa ja kehittämisessä.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta kunnioittavasti esittää

että hallintovaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 1 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Marjatta Vehkaoja /sd	Marjaana Koskinen /sd
vpj.	Timo Ihamäki /kok	Juha Rehula /kesk
jäs.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Päivi Räsänen /kd
	Merikukka Forsius /vihr	Sari Sarkomaa /kok
	Tuula Haatainen /sd	Arto Seppälä /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
	Niilo Keränen /kesk	Raija Vahasalo /kok.
	Valto Koski /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.